

BETEKENIS VAN DE NAAM BOXTEL

W. Veekens (auteur)

7 november 2013

Opmerking vooraf

Om tot een zo betrouwbaar mogelijke verklaring van een plaatsnaam (toponiem) te komen, moet men niet uitgaan van de huidige naamsvormen, maar van de oudst mogelijke vermeldingen van de naam in oorkonden, registers, inventarissen, enzovoorts. Die oude vormen liggen nu eenmaal het dichtst bij het moment van de naamgeving en zijn daardoor het minst vervormd en/of afgesleten.

1. Oude naamsvormen

1105	Buchestelle	1477	Boxstel
1173	Bucstel	1554	Boecstel
1293	Bocstelle	1611	Boxtell
1393	Boextel	1727	Bocxtel

2. Verklaring van de naam

Hoewel men over oude naamsvormen beschikt, is het toch moeilijk voor de tweeledige naam Boxtel een eenduidige verklaring te geven.

Het tweede deel van de naam, *stelle*, heeft men willen verklaren met ‘natuurlijke hoogte aan het water’, in het geval van Boxtel dan een hoge(re) plek aan de oever van de Dommel. Tegen deze opvatting pleit dat *stelle* een typisch woord is voor de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden. Voor anderen heeft *stelle* de betekenis van ‘verblijfplaats; woonplaats, nederzetting’. Hierbij legt men verband met het werkwoord stellen: ‘plaatsen, zetten’. Weer anderen zetten *stelle* naast *stal*, ‘dierenverblijf, verblijfplaats voor vee’.

Ook over het eerste naamdeel bestaat geen eenduidigheid. Men heeft wel eens gedacht dat het eerste element verwijst naar de dierennaam bok (mannelijke) of reebok. Dan kan de naam verklaard worden met bokkenstal. Waarschijnlijker is dat het eerste deel net als in de toponiemen Boekel en Bokhoven naar de boomnaam beuk (*fagus sylvatica*) verwijst. Zoals bij een groot aantal toponiemen zal bij de naamgeving van Boxtel het landschap wel een belangrijke rol gespeeld hebben. Vandaar dat een niet onlogische verklaring van de plaatsnaam Boxtel is: plaats of nederzetting bij een (opvallende) beukenboom.

Bronnen

G. van Berkel en K. Samplonius, *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en historie*, Utrecht, 2006, 3^e druk.

W. Veekens, *Van Lutterlyemde tot Nergensna. De mogelijke naamsverklaring van de Boxtelse herdgangen*, Boxtel, 1999.